

dr hab. Adam Solak, prof. APS
Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
w Warszawie

Warszawa, 7.01.2024

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Alicji Libura

„Krytyczna analiza wiodących metod Terapii Tańcem i Ruchem w świetle antropologii chrześcijańskiej oraz propozycja alternatywnej metody choreoterapeutycznej opartej o chrześcijańską antropologię i mającej zastosowanie w pedagogice, psychiatrii, psychoterapii i socjoterapii”

napisanej pod kierunkiem naukowym Ks. bpa prof. dra hab. Janusza Mastalskiego

Uwagi wstępne

Współczesne wzmożone dyskursy naukowe nakreślają myślowe i praktyczne horyzonty w wielorakich kwestiach życia jednostki ludzkiej, społeczeństw i instytucji wspomagających, czy wprost przygotowujących do właściwego funkcjonowania w życiu rodzinnym, szkolnym i kulturowym. Twórcze i merytoryczne dyskursy naukowe rozstrzygają, a przynajmniej dają przyczynek do porządkowania wielu struktur szeroko rozumianej edukacji i wypełniania ją właściwą treścią. Przez to wprowadzają ład i optymalizują dobre rozwiązania w wielu życiowych obszarach. Współczesny człowiek nie tyle szuka nowych problemów, co one „narzucają” się same posiadając różną przyczynowość. Problemy posiadają swoistego rodzaju „zadaniowość”; mają za cel tworzyć obszary, które z naukowego i wychowawczego punktu widzenia domagają się permanentnego porządkowania rzeczywistości. Należy spojrzeć na nie wielopłaszczyznowo i wielowątkowo, rozlegle i w sposób pogłębiony. Zastanawiamy się, co trzeba poprawić, co wnieść nowego w obszar metod Terapii

Tańcem i Ruchem. Wnosząc „novum” należy mieć na uwadze „moralność myślenia”, a także moralność działania, celem udoskonalania danej metody, czy też zbioru metod. Słusznym jest w tym miejscu przywołać myśli i stwierdzenia Prof. Kazimierza Denka: „Edukacja i nauki o niej powoli wychodzą z postmodernizmu. Znow możemy dążyć ku sensom i wartościom. Nie możemy już uciec od zagadnień aksjologicznych, kulturowych, edukacyjnych, które postmodernizm spychał na margines. (...) Postmoderniści są silni sceptycyzmem wobec prawdy, mylonej z wiedzą. W sukurs przychodzi im w tym programowa ambiwalencja, filozoficzny antyfundamentalizm oraz metodologiczny abstrakcjonizm. Postmodernistyczna interpretacja wyników badań może służyć tylko i wyłącznie do uzasadnienia dominującej opinii i punktów widzenia, a nie do odkrywania prawdy obiektywnej lub absolutnej”.

Recenzowaną rozprawę doktorską Pani mgr Alicji Libura przygotowanej pod kierunkiem naukowym Ks. bpa prof. dra hab. Janusza Mastalskiego, zaliczam do tych wartościowych projektów naukowych, które stanowią nie tylko potwierdzenie kompetencji Kandydatki do pierwszego stopnia naukowego, ale dzięki nowatorskiemu i oryginalnemu podejściu, przyczynia się do poszerzenia debaty pedagogiki, psychiatrii, psychoterapii, dotyczącej kwestii przedmiotowej postawionej w tytule dysertacji *Krytyczna analiza wiodących metod Terapii Tańcem i Ruchem w świetle antropologii chrześcijańskiej oraz propozycja alternatywnej metody choreoterapeutycznej opartej o chrześcijańską antropologię i mającej zastosowanie w pedagogice, psychiatrii, psychoterapii i socjoterapii*. Wspomniane dyscypliny i subdyscypliny naukowe, dzięki tego rodzaju pracom ubogacone zostają pogłębioną i uzupełnioną nową wiedzą w przedmiotowym punkcie wyjścia. Projekt ten w ogólnym oglądzie, co potwierdzam następnie w szczegółowej analizie zawiera kategorie naukowe, które jasno zostały ukazane już w słowach kluczowych rozprawy: *Terapia tańcem i Ruchem, osoba ludzka, antropologia, transcendencja, uczestnictwo, integracja, psychoanaliza, dynamizm natury, dynamizm osoby*. W ogólnym już spojrzeniu na dysertację doktorską zauważam, że jest ona poszukiwaniem prawdy obiektywnej dotyczącej metod Tańcem i Ruchem oraz posiada właściwy tego typu pracom metodologiczny racjonalizm.

Doktorantka zastosowała właściwe strategie badawcze: strategię poznawczą, krytyczną, teoretyczną i praktyczną z elementami implikacyjnymi. W rezultacie przyjętej przez Doktorantkę metodologii mieszanej uzyskano pełny obraz badanej rzeczywistości i zjawisk z tym powiązanych.

Po podkreśleniu, już we wstępnym fragmencie recenzji, oryginalności projektu stanowiącego podstawę dysertacji doktorskiej Pani mgr Alicji Libura prezentuję niżej bardziej szczegółowe oceny dotyczące rozwiązania przez Doktorantkę postawionego problemu badawczego. Skupiam się zatem na poprawności merytorycznej i metodologicznej oraz ogólnej wiedzy Doktorantki w dyscyplinie nauk socjologicznych (rozumianych interdyscyplinarnie) ukazanych w pracy, by oszacowanie odzwierciedlonych w tekście umiejętności pracy naukowej zamknąć formalną oceną.

1. Ocena dysertacji w ujęciu teoretycznym i metodologicznym

W strukturze rozprawy zwraca uwagę klarowny układ rozdziałów uzupełniający specyfikę prac teoretyczno-badawczych. Doktorantka umiejętnie przechodzi od analiz teoretycznych do założeń krytycznych, a następnie do zaproponowania własnej, autorskiej metody Terapii Tańcem i Ruchem w oparciu o personalizm Karola Wojtyły. Struktura, o której mowa obejmuje pięć rozdziałów, poprzedzonych merytorycznym wstępem, dobrze skonstruowanym zakończeniem, wprowadzającym w dalsze naukowe poszukiwania i dyskusje oraz obszerną bibliografię.

Zważywszy wskazany wyżej rozmach konceptualizacyjno-realizacyjny nie dziwi objętość dysertacji. Jej układ i sposób ustrukturyzowania treści odpowiadają formule z badań realizowanych w konwencji mieszanej. Struktura pracy jest przejrzysta, poszczególne rozdziały (a w nich podrozdziały) wynikają jeden z drugiego i tworzą spójną całość.

We wstępie Doktorantka przedstawia w ujęciu szczegółowym analizę tematu, z założeniami motywacyjnymi o podstawach źródłowych. Zauważa, że „jakkolwiek istnieje wiele publikacji oraz badań dotyczących Terapii Tańcem i Ruchem, brakuje

jednak takich, które podejmowałyby zagadnienie ważności aspektu antropologicznego w DMT. Dostępne mi publikacje – polskie i zagraniczne – poruszają tematykę skuteczności oraz zastosowania tej formy terapii, odwołując się do psychoanalizy, która – z punktu widzenia antropologii chrześcijańskiej – widzi go w sposób niekompletny. Niniejsza praca jest zatem próbą wypełnienia tej luki...”. Tutaj już należy upatrywać „novum” rozprawy celem „poprawy jakości życia”. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że Autorka podjęty temat osadza w obszarze antropologii chrześcijańskiej.

Sformułowany temat pracy, zgodnie z wymogami metodologicznymi tego rodzaju prac naukowych, jest wyjątkowo ważny, perspektywiczny, problemowy oraz jednoznacznie określa przedmiot badań. Temat posiada niewątpliwie charakter nowatorski. Pod dyskusję poddaję (przy publikacji dysertacji), czy nie warto skrócić jej tytułu, np. *Krytyczna analiza wiodących metod Terapii Tańcem i Ruchem w świetle antropologii chrześcijańskiej oraz propozycja alternatywnej metody choreoterapeutycznej.*

Już z treści wstępu wynika, że praca ma charakter interdyscyplinarny i subdyscyplinarny, dotyczy nowych problemów, których opracowanie przynosi potrzebne i oczekiwane społeczno - kulturowe i jednostkowo konstatacje. Jest autentycznie twórcza poznawczo, spełnia w pełni formalne, merytoryczne i metodologiczne kryteria, uzasadnione w założeniach teoretycznych prac doktorskich.

Treści rozdziału pierwszego noszącego tytuł: „Taniec jako uniwersalna wypowiedź człowieka – funkcje tańca w kulturze na przełomie wieków” mają charakter definicyjności tańca, jego genezy oraz funkcji i treści na przestrzeni wieków. Szczególnie uwidacznia się tutaj kontekst historyczny z zawartością merytoryczną w trzech podpunktach właściwie ustrukturyzowanych. Treści są bardzo bogate treściowo, łączą wielorakie teorie z szeroko rozumianego obszaru nauk historycznych, religioznawczych i eklezjalnych. Dzięki takiemu podejściu uzyskano holistyczny obraz problematyki badawczej. Chciałbym zwrócić uwagę na fakt, że Doktorantka bardzo dobrze poradziła sobie z selekcją materiałów źródłowych i ich syntezą.

Ocena treści rozdziału pierwszego jest jednoznacznie pozytywna. Doktorantka, umiejętnie integruje wiedzę z zakresu nauk w ujęciu interdyscyplinarnym. Daje dowód

swoistego ponadprzeciętnego odczytania i umiejętności logicznego łączenia wątków z różnych dyscyplin naukowych, czego dowodem jest umiejętne przechodzenie i interdyscyplinarne powiązanie wielorakich dyscyplin w obszarze przedmiotowego problemu badawczego.

W rozdziale drugim „Terapia Tańcem i Ruchem jako skuteczna forma terapeutyczna” Doktorantka dokonała prezentacji definicyjności oraz genezy powstania Terapii Tańcem i Ruchem. Interesującym poznawczo jest także opisanie prekursorów DMT oraz założeń teoretycznych DMT z obszarami badań nad skutecznością DMT. Doktorantka utworzyła swoisty naukowy metodologiczny czworokąt: rozumienie zdrowia i zaburzenia w DMT - struktura procesu terapeutycznego - techniki i strategie terapeutyczne w DMT - relacja terapeutyczna w Terapii Tańcem i Ruchem.

Ocena treści rozdziału drugiego jest jednoznacznie pozytywna. Doktorantka podobnie jak w rozdziale pierwszym, umiejętnie integruje wiedzę z zakresu nauk społecznych, nauk humanistycznych oraz psychiatrii, psychoterapii i socjoterapii.

W trzecim rozdziale „Zarys antropologii chrześcijańskiej”, został zawarty klucz rozumienia przedmiotu badań w dysertacji, to jest: antropologia biblijna Starego i Nowego Testamentu, myśl antropologiczna Soboru Watykańskiego II oraz antropologia personalistyczna Jana Pawła II. Antropologia w takiej konstelacji historyczno – personalnej jawi się tutaj jako swoistego rodzaju niedoceniony kapitał dla działań terapeutycznych, w tym Terapii Tańcem i Ruchem.

W rozdziale czwartym uwaga Doktorantki skupia się na „analizie krytycznej wiodących metod Terapii Tańcem i Ruchem przez pryzmat antropologii chrześcijańskiej”. Rozdział ten jest kolejnym dowodem na logiczność wywodu związana z tematem dysertacji. Struktura tegoż rozdziału pozwala na zapoznanie się z kontrowersjami w obszarze antropologii, etyki, życia społecznego w Terapii Tańcem i Ruchem. Niezmiernie interesującym jest utworzenie triady kontrowersji: nieświadomość – duchowość – cielesność. Metoda krytyczna – słusznie tutaj wykorzystana – pozwala na obiektywne spojrzenie na wskazane kontrowersje.

Rozprawę doktorską Pani mgr Alicji Libura zamyka bardzo interesująca i inspirująca aplikacja teoretyczno – praktyczna Jej badań w postaci autorskiej

„propozycji alternatywnej metody Terapii Tańcem i Ruchem opartej o chrześcijańską antropologię” (rozdział piąty). Zawiera tenże rozdział – w oparciu o naukową refleksję i kreatywne myślenie Doktorantki - własny program metody Terapii Tańcem i Ruchem z założeniami antropologii chrześcijańskiej, ze szczególnym uwzględnieniem myśli Karola Wojtyły. Trzy kategorie pedagogiczne tworzą ten autorski program: analiza – działanie - zmiana. Rozdział ten pozwala stwierdzić, że Doktorantka jest osobą właściwie przygotowaną do prowadzenia badań naukowych ukierunkowanych na własne opracowane projekty.

Projekt ten posiada walory niezbędne w pedagogice, psychiatrii, psychoterapii i socjoterapii, którym jest personalistyczne i podmiotowe spojrzenie na omawiane zagadnienia . Jest to o tyle ważne, o ile mamy dzisiaj do czynienia w uprawianiu nauk o człowieku „bez człowieka” jako podmiotu działań wychowawczych, a nie jednostce liczbowej.

Zakończenie spełnia swe kryteria dotyczące naukowego ujęcia i w pełni wkomponowane jest w wstęp do dysertacji i jego część zasadniczą.

Bibliografia jest imponująca pod względem ilościowym i jakościowym. Jak wcześniej wspomniałem została w całości poddana analizie.

2. Wiedza w dyscyplinie i ogólna kultura naukowa

Doceniając wkład dysertacji do współczesnego dyskursu dotyczącego „krytycznej analizy wiodących metod Terapii Tańcem i Ruchem w świetle antropologii chrześcijańskiej oraz propozycji alternatywnej metody choreoterapeutycznej opartej o chrześcijańską antropologię i mającej zastosowanie w pedagogice, psychiatrii, psychoterapii i socjoterapii” , chciałbym w jej końcowym fragmencie podkreślić raz jeszcze kompetencje merytoryczne Doktorantki i wskazać na kilka dodatkowych, powiązanych z nimi, odzwierciedlonych w dysertacji, wskaźników umiejętności prowadzenia pracy naukowej oraz ogólnej kultury naukowej.

Teoretyczno-metodologiczne kompetencje Doktorantki widoczne w szerokiej w szerokiej i oryginalnej konceptualizacji badań własnych wsparte są niewątpliwie erudycyjnie.

Obszerny zestaw bibliograficzny, do którego sięga Doktorantka, przygotowując dysertację, świadczy o bogatej wiedzy w reprezentowanej dyscyplinie. W prowadzonych studiach, przeglądach, omówieniach, analizach i interpretacjach Autorka korzysta z tych źródeł i literatury, które odpowiadają przyjętemu stanowisku teoretyczno – metodologicznemu. Doktorantka wie do czego i w jakim celu się odwołuje. Wielość odwołań świadczy nie tylko o wiedzy Doktorantki w dyscyplinie nauki socjologicznej, ale o Jej szerokiej kompetencji teoretycznej i świadomości metodologicznej. Wykazała kompetencje w zakresie dokonywania wyborów uprawiania dyscypliny ze znajomością tła, a także innych nauk społecznych oraz szeroko rozumianej humanistyce, i dobrze rokuje na dalszy, w pełni już samodzielny rozwój naukowy.

Nie mam wątpliwości, że Doktorantka jest właściwie przygotowana do prowadzenia badań naukowych. Jej kompetencje merytoryczne a także, co bardzo istotne, metodologiczne i projekcyjne należy ocenić jako wyróżniające.

Biorąc pod uwagę rangę aktualności tematyki dysertacji doktorskiej Pani mgr Alicji Libura, jej merytoryczną zawartość z implikacjami praktycznymi wnioskuję o wyróżnienie pracy i jej publikację.

W rezultacie szczegółowej analizy pracy doktorskiej Pani mgr Alicji Libura „Krytyczna analiza wiodących metod Terapii Tańcem i Ruchem w świetle antropologii chrześcijańskiej oraz propozycja alternatywnej metody choreoterapeutycznej opartej o chrześcijańską antropologię i mającej zastosowanie w pedagogice, psychiatrii, psychoterapii i socjoterapii” napisanej pod kierunkiem naukowym Ks. bpa prof. dra hab. Janusza Mastalskiego, że spełnia ona niezbędne warunki określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, i na podstawie art. 186 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). mających zastosowanie do

niniejszego przewodu. W związku z tym stawiam wniosek do Wysokiego Senatu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie do publicznej obrony, a Doktorantkę do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "P. Adam Sokoł", is located in the lower right quadrant of the page.